

er det, fordi vor sociale Politik i Fortiden udviser mere end eet Eksempel paa, hvorledes den sociale Udvikling efterhaanden har nødvendiggjort Nydannelser paa det ene eller det andet Omraade, paa Omraader, hvor man paa et Tidspunkt aldeles ikke har tænkt sig Muligheden af, at Lovgivningsmagten skulde sætte ind, ja, hvor det til at begynde med var helt utænkeligt, at Arbejdsgivere og Arbejdere kunde blive enige. Men Udviklingen gik s'in Gang, Nødvendigheden bankede paa de Herrers Dør, Enighed blev opnaaet, og en skønne Dag kom de Her- rer i Enighed og bankede paa Lovgivnings- magtens Dør og bad den skabe Rammer om Nyordningen. Derfor: Lad os foreløbig i Forening sætte hele den Sag i Bevægelse, lad os fordomsfrit gaa til Drøftelse af de Problemer, som ligger for; lad os ikke undfly Problemerne, fordi de er vanskelige, men lad os tværtimod erkende, at udenom disse Problemer kommer vi ikke. Derfor maa vi yde vort bedste Arbejde for at løse dem.

Mans Clausager: Det foreliggende Lovforslag er aabenbart et Forsøg paa at forbedre Lønarbejdernes Arbejdsforhold, og man maa altsaa mene, at de ikke er, som de skulde være. Jeg kan godt er- kende, at der er baade et og andet, som kunde være paa en anden og bedre Maade, men jeg tror alligevel, man maa sige, at Arbejdernes Kaar her i Landet, ikke mindst paa Grund af vor gode sociale Lovgivning, dog er ret menneskelige og gode. Vi maa ikke fremstille dem værre, end de er. Men paa den anden Side skal vi heller ikke undlade at prøve paa at forbedre dem, hvor det kan lade sig gøre.

Jeg sagde, at Grunden til Lovforslagets Fremlæggelse maa være, at man finder, at der er et og andet i Arbejdernes Vilkaar, der ikke er, som det burde være; og jeg tror ogsaa, at man fra mange Sider kan være enig om at beklage den Udvikling, som dansk Industri er undergaaet i de senere Tider. Det har vel nok været teknisk nød- vendigt at koncentrere og samle Industrien, saa den blev til en Storindustri, men det er socialt uheldigt og medfører ikke saa lidt, som er utiltalende. Der danner sig et Modsætningsforhold mellem de to Parter, Ar- bejdsgiverne, de faa, men de pengesterke og de teknisk dygtige paa den ene Side

og de mange Arbejdere paa den anden Side, som hver for sig ikke er udrustede nær saa godt som den anden Part, men er saa mange, at de, naar de slutter sig sammen, kommer til at danne en ret stærk Hær. Disse to Hære, der kommer til at staa overfor hinanden, har desværre tidt og ofte modsatte Interesser og tærner ofte sammen. Den stærke Organisering, som har fundet Sted, har ogsaa bidraget en Del dertil, og jeg vil sige for min Part, at der ikke er noget som helst at tage fra den ene og lægge til den anden. Naar man taler om Organisations- tvang, hvad man med fuld Føje gør mange Steder, er den at finde i begge Lejre.

Der udkæmpes store, haarde og tidt ret bitre Kampe, der virker ødelæggende paa begge Parter, og som ingenlunde er blot disse Parter vedrørende, men som rækker længere ud, idet Samfundet jo ofte lige- frem ryster, og Erhverv, som i og for sig ligger i alt Fald en Del udenfor disse to Grupper Interesser, bliver berørt deraf. Saa det kan ikke hjælpe at sige: Det er godt, man er udenfor! — som Skolemesteren sagde, da Drengene sloges, for vi er med alle sammen, det kan aldrig blive anderledes. Og selv om man var den mest udprægede Egoist og var ligeglad med, hvordan det gik andre, saa mærker man det dog ogsaa selv, til Tider endda ret føleligt. Men jeg mener nu, at vi skal ikke være saa egoistiske blot at se paa vore egne Forhold, men ogsaa se paa Samfundsforholdene, erkende, at der er noget galt, og bidrage til, saa godt vi formaar, at faa tilvejebragt bedre For- hold. Det er aldrig heldigt for et Samfund, naar en større Kreds af Befolkningen lever under Forhold, der ikke er nogenlunde til- fredsstillende.

Disse stærke Arbejdskampe, mener jeg man har Lov til at sige, er en af Tidens store Svagheder, og dem maa man se at komme bort fra. Jeg evner ikke at sige paa hvilken Maade, men jeg synes, at alle al- vorlige og interesserede Mennesker maa fore- ene deres Kræfter for at finde en anden Udvej til Afgørelse af de Uoverensstem- melser, der afføder disse Stridigheder. Jeg kan i denne Forbindelse ikke lade være at fremsætte den Bemærkning, at det er jo egentlig ret paafaldende og ret underligt, at vi har saa travlt med at afskaffe den egentlige Krig og bilder os ind, at det kan lade sig